Бр. 91. У Новом Саду, у понедељак 28. априла (11. маја) 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.)

За сваке плаћа се 12 потура од сваке врсте ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе" налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Издање „Рада" дион. друштво у Руми.

Народни збор у Молу.

Јуче после подне одржан је у Молу народни збор, који је био сјајно посећен. На збору биле су заступљене ове општине: Мол, Ада, Петрово Село, Стари Бечеј, Сента, Карлово и Беодра. Број присутних цени се на 1200 особа. Изасланици удружених странака дочекани су на железничкој станици и допраћени у село. У поворци било је 50 кола из Мола, Аде и Петрова Села.

Збор је у име сазивача отворио угледни домаћин Веља Ђорић поздравивши присутне срдачном добродошлицом. На његов предлог изабрато је зборско часништво: за председника Душан Јосимовић парох молски, за потредседнике Гавра Драгин из Аде и Сава Вишковић из Петрова Села, за перовође Коста Замуровић, учитељ молски и Ненад Рајић, учитељ ађански.

Председник Душан Јосимовић поздравио је присутне и приказао изасланика политичке власти, бележника Милића, а затим је позвао Миту Клицина да поднесе извештај о положају у автономији и држави. Мита Клицин је у подужем говору доказао, да је укидањем српске народне црквене автономије учињена незаконитост. Споменуо је одлуку сегединског судбеног стола, којом је изречено, да је укидањем автономије повређен девети законски чланак од 1868. Лукачева влада укинула је автономију, да би Оренштајн и Шпицер могли задржати беочинску кају, а калуђери да добију богате приходе српских манастира као пријатељи и присталице мунговске владе. Нар. фондови су упропаштени. У 1912. години био је њихов мањак 240.000 круна. Сиромашне цркве и школе не могу да добију припомоћ из народних фондова. Комесаријат је упутио школе, да траже државну припомоћ и тако да изгубе самоуправу. Срби се морају сложити, да као народ устану у одбрану своје автономије. Целокупна политика мунговске владе штетна је по Угарску, а уперена је против Срба. Она је спречила уважање општег бирачког права са тајним гласањем, а при заокружењу изборних срезова ишла је за тим, да Срби не могу да изаберу народносне посланике. Мунгови су задужили државу са 2000 милијона круна, а државне издатке повећали са 600 милијона круна годишње. Народносно питање није решено. Спољна политика била је уперена против Срба на Балкану, а да се на пакости Србима утрошена је милијарда круна и створена Албанија. Мунгови су војевали за арнаутску слободу, а Србе и Хрвате у земљама угарске круне усрећавају са комесаријатима. На крају је говорник поднео предлог за одлуку.

Прота Милутин Јакшић приказао је рад удружених странака у одбрану српске народне црквене автономије. Српски народ победиће, ако не малакше у тој борби. Слогом се може много да постигне. Сада није време да расправљамо међусобне зађевице, него морамо све то оставити на страну, да би могли сузбити навалу спољашњег непријатеља. Народ се не сме поводити за онима, који се приказују као нека „народна" странка, а стоје у владиној служби. (Чују се узвици: Доле с подрепашима!) Спомиње сложан рад народних странака у Великој Кикинди при избору посланика. Помоћу новца, паприкаша и насиља спречена је победа дра Полита, али је огромна већина Срба бирача изјавила своје неповерење мунговској влади. Српски народ успеће у автономној борби, ако странке остану у заједници, а та ће заједница бити најчвршћа, *ако ниједна странка сама за себе не буде имала већину на сабору.* Ако једна странка буде сама имала превагу у сабору, онда ће споразуман рад бити отежан. Стога је потребно, *да радикална и самостална странка уђу у сабор у подједнаком броју, а остали мандати да припадну демократама и либералима.*

Др. Душан Јојкић исцрпно је приказао економске и политичке прилике у Угарској, где 1950 спахија имају трећину земље у својим рукама, па због тога има у Угарској много бескућника. Пореза је неправедно подељена, а спахије дају Бечу све што жели, да би могли сачувати за себе власт и повластице. Стога је потребно, да се учини крај овакој владавини, која је штетна по све народе, а у првом реду да се заведе опште, једнако и тајно бирачко право, да би Угарска добила сабор, који ће водити рачуна о народним потребама. — Др. Жарко Јакшић споменуо је велике жртве српског народа за домовину. Историја каже, да су Срби некада чинили половину аустроугарске војске. Оно, што им је обећано, није испуњено. Потребно је, да се Срби сложе и као једна јака странка извојују победу народних права. — Јаша Мркшић је у врло лепом говору сравнио нашу автономију са кошницом, у којој народ купи мед, али трутови и вршљани хоће да отму тај мед. Криво им је пак, што народ брани своју автономију, па хоће да га одгурну, али то неће ићи, док народ — као и ражљућене пчеле — брани своју тековину. (Овај занимљив говор донећемо опширније другом приликом. Ур.)

После тога усвојена је једнодушно предложена одлука, која гласи:

Народни збор у Молу 27. априла (10. маја) 1914. године протестује против укидања српске народне црквене автономије и бориће се свима законитим средствима, да се врате у снагу све автономне уредбе, које су укинуте краљевском наредбом од 11. јулија 1912. а у оквиру автономије успостави оно стање, које је постојало пре извршења поменуте краљевске наредбе; захтева, да се укину све оне повреде, које су нанесене српској народној црквеној автономији противно јасном слову деветог законског чланка од 1868. године и да се српска народна црквена автономија довида у напредном духу и с обзиром на стечена народна права; поздравља обновљену слогу српских народних странака и очекује да се оне већ сада организују за предстојеће изборе народних посланика, како би у заједници што боље испуниле своју дужност у борби за успоставу и коначно уређење српске народне црквене автономије; захтева, да се у Угарској уведе опште, једнако и тајно бирачко право са гласањем по општинама и да се изборни срезови праведно заокруже, да би српски народ према својој снази био заступљен у угарском сабору; тражи, да се води демократска политика, која ће државне терете праведно поделити, грађанство привредно оснажити и просветно подићи, а народносно питање решити праведно и у духу потпуне равноправности.

После тога је председник Душан Јосимовић одушевљеним говором затворио збор позвавши присутне, да добро упамте оно, што су чули на збору и да сложно пораде на одбрани народних права. Изјавио је жељу, да народне странке остану у заједници и даду силан отпор непријатељу. Захвалио је изасланицима народних странака на родољубивим говорима, којима су оцртали наше политичке прилике. Прочитао је брзојав дра Стеве Малешевића, којим је јавио, да је закаснио воз, па због тога није могао доћи на збор, што је са жаљењем узето на знање.

Сви су говори саслушани пажљиво и пропраћени бурним одобравањем. Одушевљење је у народу велико. Присутни Сенћани прихватили су пак предлог, да се и у Сенти што пре одржи народни збор. Присутни су се разишли са збора у уверењу, да су извршили своју дужност као добри Срби.

У вече је била заједничка вечера, на којој је пало много лепих здравица, које су пропраћене уобичајеним песмама. На вечери је било око 70 особа. Здравили су Душан Јосимовић, Коста Замуровић, Сава Лудајић, Мита Клицин, др. Душан Јојкић, Јаша Мркшић, Ненад Рајић, Душан Живојновић и т. д.

Молски збор је доказ будне свести честите Србадије у Горњем Потисју. И овај збор је потврдио, да народ тражи успоставу автономије и да неће клонути у борби. Сазивачи овога збора заслужују признање на своме родољубивом раду.

Догађаји на Балкану.

Посланик Веснић о оријенталским железницама.

Париски дописник бечке „Нове Слободне Пресе" говорио је са српским послаником у Паризу дром Миленком Р. Веснићем о питању источних железничких пруга. Посланик Веснић је истакао, како је Србија свагда настојавала, да све железничке пруге у земљи буду у државним рукама и да у Србији не буде приватних железничких пруга. Посве је природно, да Србија и данас, после два срећна рата, стоји на том становишту, те хоће да подржави и оне железничке пруге, које иду ново освојеним крајевима. То је право државног јој суверенства. Аустрија и друге суседне државе немају шта да се боје од подржављивања железничке мреже у Србији, а нису ни до сада имали отуда штете. Доказ је томе чињеница, да десетинама година, од кад постоји четворни уговор, није било тужбе против евентуалних злоупотреба српске железничке управе. О тога ми — рекао је Веснић — не можемо да разумемо, што је Аустрија противна подржављивању наше железничке мреже и у томе види опасност по свој трговински промет. Србија и Аустрија су упућене једна на другу и морају подржавати добре међусобне односе. Наша пак железничка политика не нарушава те односе. Србија жели да откупи железничке пруге у својим новим крајевима и нада се, да ће ту своју намеру остварити а да не повреди било чије интересе.

Француски финансијери о оријенталским железницама.

Финансијски кругови у Паризу су изненађени гласовима, да у Србији и Грчкој сматрају коначно осујећеним преговоре о интернационализовању источних железничких пруга. У Паризу се ипак надају, да ће се преговори продужити, те ће се тако моћи довести у склад српско становиште са жељама Аустрије и Угарске. Француски финансијски кругови много су заинтересовани у железничким питањима на Балкану и што желе, да се и питање источних железница реши што пре и споразумно. Иначе у Паризу сматрају посве оправданим захтев краљевине Србије, да уз отште ту подржави железничке пруге у својим освојеним крајевима, Србија на то има пуно право, само треба да води рачуна и о прометним и трговинским интересима Аустроугарске.

Епирски покрет.

На Крфу отпочели су преговори између чланова међународне контролне комисије и заступника епирске привремене владе. Превлађује мишљење, да ће се на тим преговорима постићи споразум, јер је контролна комисија понудила Епирцима све оно, што су они недавно тражили као оно најмање, од чега не могу попустити. У Бечу суде, да ће о споразуму, ако се он постигне на Крфу, имати да кажу своју још и велике силе, а у првоме реду оне, које су највише заинтересоване у Албанији. Иначе и у Бечу држе, да ће доћи до споразума. Споразум би био отприлике у овом: Северни Епир,

који је досуђен Албанији, поделиће се на три округа са главним седиштима у Горици, Аргирокастрону и Лесковику. У сваком округу управу ће вршити већа, чије ће чланове бирати народ, а окружне предскојнике именоваће албански кнез. У управи ће се моћи служити и грчким језиком, а у школама ће бити обавезан и албански језик. У жандармерију ће се узимати искључиво само Епирци, а стојаће под командом холандских официра. — Бојеви у Епиру су у главном обустављени, али Епирци непрестано добивају појачања и спремају се за бојеве, ако поново дође до њих.

Грчко-турски односи.

Букурешки лист „Адверул“ доноси разговор свога сарадника са турским министром унутрашњих послова, Талат бејем, који држи, да је положај на Балкану повољан. Талат беј не види ништа што би га узнемиривало. До сада му је највише задавало бриге држање Грчке, али сада су отклоњене све тешкоће између Грчке и Турске, јер је заустављено исељавање грчког становништва из Тракије, а председник грчке владе Венцелос отишао је у Македонију, да сам начини реда. О спору ради егејских острва није хтео Талат беј да каже ништа. Гласови пак о туреко-румунском споразуму још су прерани.

Лажни гласови.

Из Софије били су протурили гласове, како је тобоже у неким српским гарнизонима дошло до крвавих сукоба између српских трупа и новака из нових српских крајева. Из Београда званично најодлучније оповргавају те бугарске лажи.

Женидба румунског принца

Из Букурешта јављају, да је онамо приспео из Берлина румунски принц Карол, а крајем овог месеца одлази у Ливадију, где ће неко време провести као гост руске царске породице. Тај пут румунског принца стоји у вези са планом о женидби му са ћерком руског цара.

Победа радикалне странке.

Пишу нам из *Жабља:* На поју̂тарје Ђурђева дана обављен је код нас избор једне трећине црквених скупштинара. Било је две листе кандидата: радикална и подрепашка. На радикалну листу је гласало 175 бирача, а подрепашка листа добила је свега *један* глас. Било је још 8 до 10 подрепашких бирача, али када су видели огромну радикалску већину, утекоше са биралишта. На радикалску листу гласало би још много више бирача, да је било потребно. О овоме потпуном слому подрепашком у Жабљу проговорићемо опширније.

Кнез Војновић изгнан из Дубровника.

Шибеничка „Хрватска Ријеч“ доноси ову белешку: Др. Луј̂о кнез Војновић, како јављају из Дубровника, изгнан је из свог родног града. Доносимо само толико, више не смијемо, јер нам је пред очима модра оловка г. државног одвјетника.

Племенито дело.

Женска читаоница „Посестрима“ у Новом Саду приредила је о Ускрсу о. г. своју редовну годишњу забаву и сав чист приход од ње намениила фонду за издржавање српске више девојачке школе у Новом Саду. Како чист приход није изнео пуне 400 круна то су неке чланице одборкиње допуниле ову своту до 400 круна. Ову лепу своту предале су часнице управи Српске више девојачке школе, која је новац предала даље где треба према намењеној сврси. Наша Женска Читаоница учинила је овим родољубиво дело, јер је друге такође племените циљи своје засад оставила на страну, кад је у питање дошло одржање више женске школе. То је схватила као прву и живу потребу данас. Тако ваља!

Расправа против дра Теодоровића и другова.

Данас пре подне почиње пред загребачким судбеним столом главна расправа против загребачког адвоката дра Паје Теодоровића и другова ради опоруке пок. Јованке Поповићке. На расправи ће председавати сам председник судбеног стола Вендлер. Оптужбу заступа у име приватних тужитеља адвокат др. Ружић, а оптуженога дра Теодоровића брани др. Хинковић.

Читуља.

Јављају нам из В. Бечкерека, да је у тамошњој болници после кратког боловања преминула Катица Севкићева, забавиља из Орловата. Била је брижна забавиља и врсна Српкиња. На укоп дошли су јој представници орловатске општине и школе. Оплакује ју отац Милан, трговац у Кленку, мати, брат, сестра и остала родбина. Лака јој земља и вечан спомен!

Нови загребачки надбискуп.

Званичне „Народне Новине“ јављају, да је краљ на банов предлог узео на знање, да је др. Антун Бауер, досадашњи помоћник надбискупа загребачког, заузео место загребачког надбискупа, које је остало упражњено смрћу Ђорђа Посиловића. Тим је решен спор, који су франковци хтели да изазову тврдећи, да Бауер није био именован за помоћника са правом наследства.

Фузија двају српских новчаних завода.

Као што смо извештени, изасланици Српске Банке д. д. из Загреба и изасланици Земунске Штедионице д. д. из Земуна, на своме састанку, одржаном у Новом Саду у згради Централног Кредитног Завода као филијале Српске Банке, споразумели су се и решили су у начелу, да се ова два завода фузијонишу, да се споје у један завод. Ова фузија имала би се спровести у најкраћем времену још у току ове године. Бележимо ову вест са радошћу, јер видимо да се на концентрацији нашег капитала озбиљно и са разумевањем ради, и уверени смо, да ће овакав рад бити од користи нашем народу.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28 априла.

Краљева болест.

Беч. Краљ је јуче кашљао нешто мање, али је ноћ провео доста немирно, јер га је кашаљ често узнемиравао. Катар је нешто попустио. Краљ се иначе осећа добро и јуче је одржао уобичајене пријеме.

Демонстрације у Трсту.

Трст. Јуче су Талијани приредили протестни збор против догађаја на дан 1. маја. После збора пошли су улицама певајући талијанске песме. На позив полиције већина их се и разишла, али једна група млађих људи хтела је да иде пред словеначки Народни Дом. Полиција им је то спречила. Талијани су испалили на њу три револверска метка, али никог нису погодили. После тога су демонстранти отишли на Пијацу Гранде, са које их је полиција растерала.

Земљотрес у Италији.

Катанија. Потпуно су разорена места Линера, Гербати, Пасапомо и Пенисиви. Јако су оштећена места Санта Венерија, Санта Марија, Гвардија и Бонђардо. Из рушевина места Линере извучено је 42 леша, а држи се, да под рушевинама има још 60 лешева. И по другим местима има више мртвих и рањених.

Рим. Краљ је поклонио сто хиљада лира становништву, које је оштећено земљотресом.

Америчко-мексикански рат.

Њујорк. Предстоји пад Матиле.

Уешингтн. Контр-адмирал Мајо јавља, да усташи спремају јуриш на Тампико. Енглеско и америчко становништво је позвато, да се удали из града.

Разне брзојавне вести.

Будимпешта. Кошуту је опет горе. Има јаке болове и све је слабији.

Мохилев. У вароши Копису изгорело је 90 кућа и четири синагоге. Ватра је подметнута. Паликућа је ухапшен.

Спор због уредбе у Новој Србији.

Београд. (Р.) Синоћ била седница радикалног посланичког клуба, која је трајала три сата. У њој се вођало о интерпелацији Мише Трифуновића и Богдана Јанковића гледе одношаја између грађанских и војничких власти у Новој Србији. Пашић је клубу дао потребна обавештења. Нову уредбу израдио је Стојан Протић, али она се не разликује много од старе уредбе. После Пашића говорили др. Л. Пачу, Настас Петровић и још неки посланици. Клуб одобрио рад Стојана Протића и правила, Пашић ће у том правцу сутра одговорити у скупштини.

Поштанско-телеграфски уговор српско-румунски.

Београд. (Р.) Румунски краљ потписао закон, по коме ће се у саобраћају између Србије, Румуније, Грчке, Црне Горе и Бугарске за депеше плаћати 5 пара од сваке речи.

Продаја соли и петролеја у Новој Србији.

Београд. (Р.) Краљ потписао уредбу, којом је ограничена продаја соли и петролеја у Новој Србији.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић

Сода фабрику

у врло добром стању, са флашама, како за соду тако и за крахер, са свим потребним прибором. Продајем по врло повољној цени за коју се ваља обратити на ВОЈИНА ЛЕПША НОВИЋА у ЗЕМУН, Сенски трг бр. 3.
667 2—3

За своју биртију у Вилову (Tündéres) требам бирташа под рачун
Löbl Bertalan
671 3—2 Tündéres.

ТРАЖИМ СИНА!

Васа Станковић, који је био на занату код Саве Недељковог, ципелара у Н. Саду, побегао је од њега у среду 6. маја. дете је старо 14 година вицкасто чистог лица, очију смеђожутих, косе смеђе, одело му је црне сомотске панталоне. Хаљина танка и похабана, шешир црн и нов. Објављујући то молим све полицијске власти, као и све добре људе, да ако га гдегод нађу, да пријаве новосадској полицији или мени на чему им унапред хвала. Лаза Станковић отац, Нови Сад телеп футошки друм бр. 40. 694 1—2

ПАПУЧАРСКО-ЦИПЕЛАРСКА ФАБРИКА
РОЖЕ ЂУЛЕ у Будимпешти потребује више папучарских радника. Зарада је добра. Нека се пријаве на адресу
693 1—4 ifj. Rózsa Gyula
Budapest, VII. Dohány-u. 16—18.

ВИНОГРАДАР, који се у том послу добро разуме, може добити место одмах. Нека се пријави: 695 1—2
ЈОВАНУ Т. ЧАВИЋУ
Нови Сад, главна ул. бр. 6.

КУЋА НА ПРОДАЈУ

у ЖАБЉУ на најживљем месту, у непосредној близини суда, поштанског и краљ. бележничког звања и пијаце, 800 □ фати плац, од 40 година признато свратиште (ајнкер). Фронт 32 метера са просторијама од 5 соба са сокака, изнутра велика сала, 5 соба за путнике, 2 кујне и 2 шпајза, шупа од 8 хвати дугачка и две велике штале, леденица, велика башта са племенитим воћем усађена — због породичних околности под најповољнијим условима продаје се. Упитати се код
Симе Божиног у Жабљу.
648 4—5

П. Н.

Овим стављамо пољопривредницима до повољнога знања да смо у Великој Кикинди вашарска улица, отворили стоваришта пољопривредних машина, као плугове крупача сејачица мотора и т. д.

Уједно нам је пошло за руком, да добијемо главно заступништво за торонталску жупанију најбоље и најусавршеније косачице

ШАМПИОН

која је од свију досадашњих косачица најбољи успех показала, и може се као најбоља досадања косачица на свету назвати.

Уједно имамо неколико употребљених за то у врло добром стању **бензин мотора**, као и једну дрнду за вуну, које би дали врло јефтино. 650 3-3

С поштовањем
Ђока Недучин и Син.

Објава.

Услед болести мога мужа, Петра Дабића, продајем велики апарат за пиво, две вашарске шатре са столовима и клупама, казан за пециво ракије, багренова дрва за сваку потребу, девет фати дугачак чардак од растовине, разних буради и разноврсних славина од месинга. Све ове ствари су у врло добром стању. Обратити се на - —
БОЖАНУ ДАБИЋ - Госпођинци
668 3—2 (Boldogasszonyfalva.)

ЕРНМАТОВ кинематограф „МОЗИ“
са сопственим апаратом за осветлење. Продаје се врло јефтино. За цену обратити се на Terezin Abel, Бечин. 677 2—2

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.